

Ala xa masenyi

Annabi P̄olu naxan səbəs

R̄oma danxaniyatçes j̄ama

ma

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isa xa fe fōlō Isirayila bōxi n̄e, kōnō a mu bu na xibaaru fa rayensen yire makuye. Mixi naxee kawandi mexi Isa xa fe ra Darisalamu, e naxa siga yire birin na masenyi ra. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma na mixi mōolie saabui ra. Annabi P̄olu fan nu biyaasi raminima alako a xa kawandi ti, si birin xa Isa xa fe kolon. A xa wali nu bara sōoneya ki fanyi ra, han Isayankae nu toma bōxi birin ma naxee nu na R̄oma xa manḡeya bun ma. A xa biyaasi saxan nde kui, a naxa bataaxē səbəs Isayankae ma naxee nu na R̄oma mangataa. A nu wama sigafe e x̄ebude, e fan xa a mali a xa kawandi ti yire makuye.

Na bataaxē findixi yi Kitaabui nan na. P̄olu nu wama Ala xa kisi xa masenyi xaranfe R̄omakae ra yi səbeli saabui ra. A bara na kisi xa fe tagi raba a fanyi ra, a xa fiixē mixie b̄e naxee nu Yuwifie xa diine kolon, a nun mixi naxee mu ḡexi a kolonde. Na masenyi fōlōma yunubi xa fe xaranyi nan ma. Beenun mixi xa kisi kolon, fo a xa a kolon a findixi yunubitçes nan na naxan lanma a xa jaxankata yahannama a xa yunubie xa fe ra. Diinela yo, diinetare yo, e birin na

yunubi xa nœ nan bun ma.

Na nan a toxi, Pølu a masenma won bœ a a lanma won xa won xaxili ti Ala ra alako won xa kisi sœtœ. Mixi mu nœma a yœte rakiside a xa yunubie ma. A hayi na Marakisima ma naxan nœma na rabade a bœ. Yi Kitaabui na tagi rabama a fanyi ra. A naxœ a Isa xa sœreœnan gbansan nœma findide adamadie xunsare ra, e xa yunubie xa xafari. A lanma mixie xa na fe kolon, e xa la a ra.

Na dangi xanbi, Pølu masenyi gbœtœ tima naxan danxaniyatœ jœrœ ki tagi rabama. Mixi na danxaniya Isa ma, Alatala a Xaxili Seniyeñxi ragoroma ne a bœjœ ma, a fa bira Alatala waxœnfe fœxœ ra. Na kanyi gbilenma ne fe jaaxi fœxœ ra, a ti kira fanyi xœn, a findi misaali ra birin bœ. Ala na fœlœ Isirayila bœnsœ ne, kœnœ a wama si birin fan xa so a xa niini bun ma.

Ala xa won mali yi Kitaabui saabui ra alako won fan xa yigiyade sœtœ Alatala xœnyi. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Pølu naxan sœbœ Rœma danxaniyatœ jœnama ma

Pølu, Isa xa Xibaaru Fanyi kawandila

¹ N tan Pølu nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi di. Ala bara n xili n xa findi a xa xœera ra, a n sugandi n xa a xa xibaaru fanyi rayensen yœ.

² Temui dangixi, Ala nu bara a xa yi xibaaru fanyi laayidi a xa namijœnmœ xui ra Kitaabui

seniyenxi kui. ³ Yi xibaaru fanyi findixi a xa Di nan xa fe ra, naxan bari Dawuda bɔnsœ kui a adama ki ma. ⁴ Xaxili Seniyenxi fan bara a masen senbe ra a Ala xa Di na a ra. A na masen a xa marakeli nan saabui ra faxe ma. Won Marigi nan na Isa ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ⁵ A tan nan saabui a niyaxi Ala hinnexi muxu ra muxu xa findi xεerae ra a xili xa fe ra, alako si birin xa danxaniya a ma, e xa bira a fɔxɔ ra. ⁶ Wo fan na na ya ma, Ala xa Mixi Sugandixi Isa wo tan naxee xilixi. ⁷ N yi sεbεfe wo tan Rɔmakae nan ma Ala naxee xanuxi, a naxee xilixi wo xa findi a xa sεniyentœe ra. Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun bɔnɛsa fi wo ma.

⁸ A fɔle ra, n nan n Marigi Ala tantuma nε wo birin xa fe ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, barima wo xa danxaniya xili bara din dunija birin na. ⁹ N Marigi Ala, n naxan batuma n nii birin na n to a xa Di xa xibaaru fanyi rayensenma, a tan a kolon a n na nɔndi nan falafe wo bε. A tan nan n seede ra, fa a fala, n a maxandima wo bε temui birin. ¹⁰ N man Ala maxandima, xa a sago na a ra, a xa a niya n xa nɔ sigade wo xɔnyi fa. ¹¹ Barima wo to xɔli na n ma ki fanyi, alako n xa nɔ wo senbe sode Ala xa ki ndee ra. ¹² A xɔli n mɔ won xa won bore ralimaniya won ma danxaniya saabui ra, won birin xa senbe sɔtɔ won bore ra.

¹³ N ngaxakerenyie, n wama wo xa a kolon a sanmaya wuyaxi nan yi ki n bara nate tongo n xa siga wo xɔnyi n xa sa n ma wali tide nde to wo tagi alɔ n a toxi ki naxe jamanɛ gbɛtɛe tagi, kɔnɔ han to a mu sɔɔneya n bε. ¹⁴ Fo n xa wɔyɛn

mixi birin bε, taa idɔxεe nun daaxa idɔxεe, xaran mixie nun xarantaree. ¹⁵ Na na a ra a xoli n ma ki fanyi n xa xibaaru fanyi kawandi wo tan Rɔmakae fan bε.

¹⁶ N mu yaagima Marigi xa xibaaru fanyi masende mixi yo bε, barima a tan nan saabui a niyama Ala danxaniyatε birin nakisima. Yi kisi fixi Yuwifie nan singe ma, a fa fi si gbεtεe fan ma. ¹⁷ Yi xibaaru fanyi bara a makεnεn a tinxinyi naxan kelima Ala ma a sɔtɔma danxaniya nan tun saabui ra, alo a sεbεxi Kitaabui kui ki naxε: «Mixi tinxinxí kisima danxaniya nan saabui ra.»

Adamadie tondife Ala xa nɔndi ra

¹⁸ Ala xa xɔnε goroma keli koore tinxintaree nun kaafirie xili ma. Yi mixie nɔndi nɔxunma e xa tinxintareya saabui ra. ¹⁹ Anun mixi nɔma naxan kolonde Ala xa fe kui, a fiihexi e bε fɔεn, barima Ala bara a makεnεn e bε. ²⁰ Kabi dunija daa temui, Ala naxan mu toma, a naxa a yetε masen. Adamadi birin nɔma a kolonde a Ala na na yati, naxan sεnbε mu danma, barima yi bara makεnεn e bε a fiixe ra a xa wali fɔxi saabui ra. Na kui, tinxintaree mu nɔma sese falade naxan kiti fanma e bε, ²¹ barima hali e to Ala kolonxi, e bara tondi a tantude, e tondi a binyade a xa mangεya kui. E xaxili bara bira fe fufafu fɔxɔ ra, e bɔnε bara lu dimi kui. ²² E e yetε matɔxɔma e xa xaxilimaya ra, kɔnɔ e bara findi daxuie ra. ²³ E bara tondi Ala batude naxan na na abadan, e kuye masolixie batu naxee misaalixi adamadi ra naxan faxama, a nun naxee misaalixi xɔni, sube, nun bubuse ra.

²⁴ Na nan a niya Ala naxa e rabolo e xa yunubi fee kui, e bɔnε kεnεnyi ma. Na kui, e naxa fe

mayaagixie raba e bore ra. ²⁵ E naxa Ala xa nɔndi masara wule ra, e man fa daali batu, beenun e xa Daali Mange nan batu, a tan naxan lan a xa batu abadan. Amina.

²⁶ Na na a ra Ala naxa e rabolo e xa bira e waxɔnfe mayaagixie fɔxɔ ra. E xa ginee naxa e nun xemee xa kafunjɔchɔya masara gine firin xa kafunjɔchɔya ra. ²⁷ Xemee fan naxa mεe ginee xa kafunjɔchɔya ra, e fa bira e boore xemee kafunjɔchɔya fɔxɔ ra. E naxa fe mayaagixie raba e bore ra, e e xa wali kobi sare sɔtɔ naxan daxa.

²⁸ E to tondi Ala kolonde Ala ra, a naxa e rabolo e yεtε kan xaxili kobie yi, e nu fee raba naxee mu radaxa. ²⁹ E bɔjε rafexi tinxitareya mɔɔli birin na: wali kobi rabafe, wasatareya, jaaxuja. Milanteya, mixi faxafe, mixi tagi isofe, mixi mayendenfe, nun ya ixareya mu nɔnma e tagi. ³⁰ Naafixie, mixi mafalεe, Ala yaxuie, konbitie, yεtε igboee nun dε igboee nan e ra. E fe kobie xabuma naxee singe mu nu kolon, e pan mu e barimixie danxunma. ³¹ Xaxilitare, dugutεgε yanfε, kinikinitare, nun hinnetare nan na e ra. ³² Ala xa sεriye a masenxi nε, a naxee na fee rabama, faxε nan daxaxi e bε. Hali e to na kolon, e na fe haramuxie nan yati rabama, e man mixi ralimaniyama naxee fan na fe mɔɔli rabama.

2

Ala xa kiiti

¹ Na kui, xa i mixi yuge makiitima, dijε yo mu na i bε, i findi mixi yo ra. I nε i boore yuge makiitima, i na i yεtε nan safe geeli, barima i tan

naxan mixi yuge makiitima, wo birin wali kobi keran nan xun ma. ² Won birin a kolon a Ala xa kiiti tinxin a na yi mixi moɔlie xa wali kobie sare fi. ³ I tan naxan mixi yuge makiitima, a man fa li wo birin na wali kobi keran nan xun ma, i ɿoxɔ a ma a i fama tangade Ala xa kiiti ma? ⁴ Ka i yoxi ne Ala ma ba, a xa fanyi nun a xa diŋe nun a xa bɔŋe bexi to gboxi? I mu a kolon a Ala a xa fanyi nan masenma i be alako i xa tuubi? ⁵ Kɔnɔ i to i tuli xɔrɔxɔxi, i tondi tuubide, i na Ala xa xɔnɛ nan nagbofe i yete xili ma kiiti sa lɔxɔe, Ala xa kiiti tinxinxi makənənma t̄emui naxe. ⁶ Ala kankan xɔ wali sare firma ne. ⁷ Naxee e tunnabexi wali fanyi rabafe ma, e xunnakeli, yigi, nun kisi fen Ala ra, Ala kisi firma ne e ma. ⁸ Kɔnɔ naxee e yete kənənfe tun nabama, e tondi nɔndi nun tinxinyi ra, e bira fe kobi fɔxɔ ra, Ala xa xɔnɛ nun gbaloe nan tun nagataxi e be. ⁹ Naxankatɛ nun bɔŋekane nan luma adamadi birin be naxee fe kobi rabama, a fɔlɔ Yuwifie ma, a sa dɔxɔ si gbetee ra. ¹⁰ Kɔnɔ xunnakeli, binyɛ, nun bɔŋessa luma mixi birin be naxee fe fanyi rabama, a fɔlɔ Yuwifie ma, a sa dɔxɔ si gbetee ra, ¹¹ barima Ala tan mu mixi yo rafisa a boore be.

¹² Yunubitɔee naxee birin mu Ala xa seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e bɔnɔma ne, kɔnɔ e mu makiitima na seriye ra. Yunubitɔee naxee seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e tan nan makiitima na seriye ra. ¹³ Naxee e tuli matima Ala xa seriye ra, nee xa mu findixi tinxintɔee ra Ala ya i. Naxee Ala xa seriye rabatuma, nee nan findima tinxintɔee ra. ¹⁴ Annabi Munsa mu Ala xa seriye so si gbetee

yi, naxee mu findi Yuwifie ra. Kōnō e na Ala xa seriye rabatu temui naxe e yete janige ma, e bara a kolon a lanma e xa naxan naba, hali e to mu Ala xa seriye sōtō. ¹⁵ E bara a masen a Ala xa seriye sebexi e bōrē ma. Won a kolon a nōndi na a ra barima e xaxili e rasima, «Yi janige mu fan,» xa na mu, «Yi janige nan fan.» ¹⁶ A rabama na ki nē, Ala nē kiiti sama lōxō naxe a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, a mixie gundo birin makiiti. N xibaaru fanyi naxan kawandima, a na nan masenxi.

Yuwifie nun Munsa xa seriye

¹⁷ Kōnō i tan naxe a Yuwifi nan na i ra. I xaxili tixi Munsa xa Seriye nan na. I a manoxunxi a i kisima na nan saabui ra. I to bara Ala kolon, na na a ra i i yete igboma. ¹⁸ I Ala sago kolon. I fata fe fanyi sugandide barima i Ala xa seriye xaranxi. ¹⁹ I laxi a ra a i tan nan findixi dōnxuie raperema ra, a i tan nan findixi te radexe ra mixie be naxee na dimi kui. ²⁰ I laxi a ra a i tan nan findixi xaxilitaree rasima nun dimēe karamōxōe ra, barima lōnni nun nōndi birin na i yi ra i to diine seriye kolonxi. ²¹ I tan naxan boore xaranma, i mu i yete xaranma! I tan naxan mixie tuli ibama mujē tife ra, i mujē tima! ²² I tan naxan a falama a mixie naxa yēnē raba, i yēnē rabama! I tan naxan yele na kuye batufe ra, i kuye batude see munama! ²³ I tan naxan i yete igboma i to Ala xa seriye kolonxi, i na Ala yelebufe nē na ki, i na a xa seriye matandife! ²⁴ Na na a ra, a sebexi Kitaabui kui, «Si gbetē Ala bēxuma wo tan Isirayilakae xa fe ra.»

²⁵ Sunne tide na na ne xa i sa Ala xa seriye rabatuxi. Kono xa i sa a xa seriye matandima, i xa sunne bara findi i be sunnatareya ra. ²⁶ Na kui, xa a sa li sunnatare sa ne re Ala xa seriye ma, a a rabatu, a xa sunnatareya mu findima a be sunne xa ra? ²⁷ Naxee mu sunnaxi e fate bende ma, kono e Ala xa seriye rabatuxi, nee wali ki nan fama i makiitide. Mixi sunnaxi nan i ra, Ala xa seriye sebexi na i yi, kono i Ala xa seriye matandima. ²⁸ I naxan masenma ken ma mixie ya i, na xa mu i findixi Yuwifi ra. Tonxuma naxan toma i fate ma, na xa mu a masenxi a i sunnaxi yati. ²⁹ Mixi findife Yuwifi ra, na kolonma boje nan ma. Sunne yete yete fan, sunne na a ra naxan sotoma boje ma, Xaxili Seniyenxi saabui ra. A mu kelima diine seriye sebexi xa ma. Sunne na mixi naxan boje ma, a xa matoxoe mu kelima mixi xa ma, a kelima Ala nan ma.

3

¹ Tide mundun fa na findife Yuwifi ra? Sunne tide na na yire? ² Iyo, yi fee tide gbo ki fanyi. A folle ra, Ala a xa masenyi taxu Yuwifie nan na. ³ Kono xa a sa li go, ndee na e ya ma e kobe rasoxi Ala ra, na nomma a niyade Ala fan xa a kobe raso e ra? ⁴ Astofulahi. Adamadi birin findixi wule fale nan na, kono a xa kolon a Ala nondi kanyi mu nomma wule falade. A sebexi Kitaabui kui: «Na kui, i xa woyenzi findima nondi nan na. Kiiti luma i tan nan be temui birin.»

⁵ Kono xa won ma tinxintareya fa a masenma ne mixie be a Ala tinxin, won fa na ma di? Ala na xonc won ma, won xa a fala a mu

tinxin? (N wɔyεnfe nε alɔ mixie wɔyεnma ki naxε.) ⁶ Astɔfulahi! Xa Ala mu tinxin, a dunija makiitima di?

⁷ Nde nɔma a falade, «Xa n ma wule Ala xa nɔndi makεnεnma dunija bε alako Ala xa tantui sɔtɔ, munfe ra a fa n findima yunubitɔε ra?» ⁸ Won jan xa a fala, «Won xa fe jaaxi raba alako a xa sa findi fe fanyi ra.» Muxu xili kanε na nan falama muxu xun ma, a muxu xa masenyi nan na ki. Kɔnɔ Ala na e makiiti, e fan e sare sɔtɔma nε.

Adamadie xa tinxintareya

⁹ Won munse falama fa? Won xa a fala a won tan Yuwifie tinxin dangi si gbεtεe ra? Ade, na mu a ra feo, barima alɔ won jan bara a to, Yuwifie ba, si gbεtεe ba, birin na yunubi nan xa nɔε bun ma. ¹⁰ A sebεxi:

«Mixi yo mu tinxin,
hali mixi keren.

¹¹ Fe kolonyi yo mu na,
mixi yo mu Ala fenfe.

¹² Birin bara kira fanyi bεjεn,
e birin xun bara rakana.

Mixi yo mu na naxan fe fanyi rabama,
hali mixi keren, a mu na.

¹³ E dε findixi gaburi dε ibixi nan na,
e nεnyi findixi mixi mayenden se nan na.

Bɔximase xɔnε nan minima e dε kiri ra,
¹⁴ danke nun wɔyεn xɔnε nan e dε rafexi.

¹⁵ E sanyi xulun wuli raminife ra,
¹⁶ e dangi dεdε, e kanari nun nimise nan luma e xanbi ra.

¹⁷ E mu bɔnεsa kira kolon,
¹⁸ e mu Ala yaragaaxui kolon.»

19 Won a kolon Ala xa seriye naxan birin masenxi, a a masenxi mixie nan be naxee na a xa seriye nœ bun ma, alako de birin xa balan, seriye xa birin suxu Ala ya i. **20** Na kui, adamadi yo mu findima tinxintœ ra Ala ya i seriye rabatufe saabui ra, barima seriye tan yunubi nan tun makœnenma, adamadi xa a kolon a yunubitœ na a ra.

Tinxinyi naxan kelima Ala ma,

naxan sötöma danxaniya saabui ra

21 Kœnœ yakœsi, tinxinyi bara makœnen naxan mu kelima seriye rabatufe ma. A kelima Ala yete nan ma, alœ a sebœxi seriye nun namijœnmœe xa Kitaabuie kui ki naxe. **22** Yi tinxinyi naxan kelima Ala ma a sötöma danxaniya nan saabui ra, birin a sötö naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Ala mu mixi yo rafisaxi a boore be, **23** barima birin findixi yunubitœ nan na, birin bara gan Ala xa nœre ra, **24** birin tinxinyi sötöma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Ala adama kima yi tinxinyi ra won xunsarama Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. **25** Ala a tan nan findi sereœœ ra, a wuli raminixi ne alako naxee na danxaniya a ma, e xa yunubie xa xafari. Yi a masenxi ne a Ala tinxin, barima a xa dijœ kui, a nu bara adamadie xa yunubie lu na e mu makiiti, e naxee rabaxi waxati dangixi. **26** Kœnœ yi waxati Ala bara a xa tinxinyi masen alako birin xa a kolon a a tinxin, e man xa a kolon a a tan nan tinxinyi firma mixi ma naxan danxaniyaxi Isa ma.

27 Na kui, mixi fa a yete igboma munse xa fe ra? Fefe! Munfe ra? Mixi nœma a yete matœxode

a to diine seriye rabatuxi? Ade, barima tinxinyi sotoma danxaniya nan tun saabui ra. ²⁸ Won a kolon a danxaniya nan mixi matinxinma Ala ya i, seriye xa kewalie xa mu a ra. ²⁹ Ka Ala findixi Yuwifie gbansan nan Marigi Ala ra? Si gbetee fan Marigi Ala xa mu a ra? Iyo, si gbetee fan Marigi Ala nan yati a ra, ³⁰ barima Ala kerentu na a ra. A tan nan mixi sunnaxie matinxinma a ya i danxaniya saabui ra, a man tinxinyi firma sunnataree fan ma na danxaniya kerenyi nan saabui ra. ³¹ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala xa seriye tide mu na won to danxaniyaxi Isa ma? Astofulahi! Won jan bara Ala xa seriye tide ramini.

4

Iburahima findife tinxintœ ra Ala ya i danxaniya saabui ra

¹ Won xa misaali tongo Iburahima ma, won tan Yuwifie benba. A munse kolon yi xa fe ra? ² Xa a sa li nu Iburahima findi tinxintœ ra a xa wali nan saabui ra, a nu nōma a yete matoxode, kōnō Ala tan ya i mu a ra. ³ Kitaabui munse falaxi na xa fe ra? «Iburahima naxa danxaniya Ala ma, Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε.» ⁴ Walike na a sare sotø, na mu findima a bε ki xa ra, barima a xa wali sare na a ra a lanma a xa naxan sotø. ⁵ Kōnō mixi naxan xaxili mu tixi a xa wali ra, naxan danxaniyaxi Marigi ma naxan mixi kobi findima tinxintœ ra, Ala na kanyi xa danxaniya findima a bε tinxinyi nan na. ⁶ Dawuda fan a masen nε a hεeri na mixi bε Ala bara naxan findi tinxintœ ra a ya i, bafe a xa walie ra:

⁷ «Hεεri na mixie bε,

Ala bara dijnε naxee xa wali kovie ma,
naxee xa yunubie bara xafari.

⁸ Hεεri na mixi bε,

Ala mu naxan xa yunubi rabaxi
maxɔrinma.»

⁹ Na kui, yi hεεri naxan ma fe falaxi, mixi sunnaxie gbansan nan a sɔtɔma, ka mixi sunnataree fan nɔma a sɔtɔde? Won jan bara a fala a Iburahima to danxaniya Ala ma, Ala a xa danxaniya nan findi tinxinyi ra a bε. ¹⁰ Na rabaxi a bε mun temui? A to nu sunnaxi ba, ka a to mu nu sunnaxi? Ala na rabaxi a bε temui naxε, Iburahima mu nu sunnaxi. ¹¹ Na xanbi, a naxa sunna alako a xa findi tɔnxuma ra naxan a masenma a Ala bara a xa danxaniya findi tinxinyi ra a bε beenun a xa sunna. Na kui, a naxa findi danxaniyatɔε birin benba ra naxee mu sunnaxi, Ala bara naxee xa danxaniya findi tinxinyi ra e bε. ¹² A tan nan findixi mixi sunnaxie fan benba ra naxee mu e xaxili tima e xa sunne ra, kɔnɔ naxee man jɛrɛma danxaniya kui ałɔ won benba Iburahima jɛrɛ ki naxε beenun a xa sunna.

¹³ Ala laayidi tongo ne Iburahima nun a bɔnsɔε bε, a e fama dunijə sɔtɔde ke ra. Kɔnɔ na laayidi mu keli a xa dijnε seriye rabatufe xa ma. A kelixi tinxinyi nan ma a naxan sɔtɔ danxaniya saabui ra. ¹⁴ Xa a sa li nu seriye rabatufe nan a niyama mixie xa findi ketongoe ra, danxaniya tide yo mu luma na fa, Ala xa laayidi fan bara kana na temui. ¹⁵ Barima seriye fama Ala xa xɔnε nan na, kɔnɔ seriye mu na dɛnnaxε, seriye matandi fan mu na.

¹⁶ Na kui, Ala xa laayidi sötöma danxaniya nan saabui ra, alako a xa findi Ala xa hinne ra Iburahima xa die birin bε, birin xa a sötö. A mu findima seriye rabatumae gbansan xa gbe ra, kōnɔ birin gbe na a ra naxee danxaniyaxi ałɔ Iburahima. A bara findi won birin benba ra ¹⁷ ałɔ a sebexi ki naxε, «N bara i findi si gbegbe benba ra.» A findixi won benba ra Ala nan ya i, a danxaniya naxan ma, naxan nii rasoma faxamixie fate, naxan se birin daaxi.

¹⁸ Iburahima to danxaniya, a naxa la a ra a Ala fama a xa laayidi rakamalide ałɔ a falaxi a bε ki naxε, «I bɔnsɔε wuyama yi ki nε.» A naxa a xaxili ti na ra hali a ya to mu nu tixi sese ra naxan a masenma a bε a na fe fama nε rakamalide. Na kui, a naxa findi si gbegbe benba ra. ¹⁹ Iburahima nu bara simaya nε kεmε nɔndɔn sötö, a xa simaya nu bara xurun, a xa gine Sara fan mu nu nɔma di baride sɔnɔn. Kōnɔ hali a to na birin fahaamu, sese mu ba Iburahima xa danxaniya ra. ²⁰ A mu siike Ala xa laayidi ma, a xa danxaniya jan naxa senbe sötö, a nu Ala batu. ²¹ A nu laxi a ra feo, a Ala nɔma a xa laayidi rakamalide. ²² Na na a ra «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε.» ²³ Kōnɔ Kitaabui naxan masenxi a falafe ra, «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε,» na mu sεbε Iburahima gbansan xa bε. ²⁴ A sebexi won tan nan fan yati bε, won tan naxee danxaniyaxi Ala ma naxan won Marigi Isa rakeli faxε ma. Ala won fan ma danxaniya findima nε tinxinyi ra won bε. ²⁵ Won Marigi faxa won ma yunubie nan ma fe ra, a man naxa keli faxε ma, alako won xa findi tinxintɔεe ra Ala ya i.

5

Lanyi luxi won nun Ala tagi Isa nan saabui ra

¹ Na kui won to bara findi tinxintœe ra Ala ya i danxaniya saabui ra, lanyi nun bœjësa bara lu won nun Ala tagi won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ² Won ma danxaniya Marigi Isa ma, na bara won naso Ala xa hinne kui won fa sabatixi naxan ma. Won sœewaxi nan fa a ra won xaxili to tixi Ala xa nœre ra. ³ Dangi na fan na, won man sœewama won ma tœre kui, barima won a kolon a tœre duluxœtœya nan naminima. ⁴ Won ma tunnabœxi fan a niyama ne won xa yuge fanyi sœtœ naxan Ala kœnenma. Na yuge mœcli fan a niyama ne won xa won xaxili ti Ala ra. ⁵ Won man mu yaagima won xaxili to tixi Ala ra, barima Ala bara a xa xanunteya xœle won bœjës kui a Xaxili Seniyenxi saabui ra a bara naxan fi won ma.

⁶ Waxati to kamali, won sœnbœ yo mu nu na temui naxœ, Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa yunubitœe be. ⁷ A xœrœxœ ki fanyi mixi dijœfe a nii ma tinxin mixi xa fe ra. Kœnœ temunde, mixi nde fan nœma limaniyade a xa faxamixi fanyi nde be. ⁸ Kœnœ Ala a xa xanunteya masenxi won be yi nan na: Won nu findixi yunubitœe ra temui naxœ, Ala xa Mixi Sugandixi naxa dijœ a nii ma won ma fe ra.

⁹ Na kui, won to bara findi tinxintœe ra Ala ya i Isa xa sœrœxœ saabui ra, won xa a kolon a man mu taganma won nakiside Ala xa gbaloe ma. ¹⁰ Barima won nu findixi Ala yaxuie ra temui naxœ, a xa Di xa faxœ saabui naxa won tagi yailan, yakœsi won nun Ala tagi to bara yailan, won a

kolon a won nakisima nε a xa Di xa kisi saabui ra. ¹¹ Na man fari, won seewaxi nε Ala ra a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa saabui ra, naxan bara won nun Ala tagi yailan.

Adama fafe faxe ra,

Isa fafe kisi ra

¹² Na kui, yunubi naxa so dunija mixi kerēn saabui ra. Faxe fan naxa so dunija yunubi xa fe ra, a din mixi birin na barima adamadie birin bara yunubi raba. ¹³ Yunubi nu na dunija ma beenun Ala xa a xa seriyε fi Annabi Munsa ma, kōnɔ xa seriyε mu na, yunubi fan mu na mixi yo ma. ¹⁴ Kōnɔ faxe tan nu na dunija ma, keli won benba Adama ma han Annabi Munsa, hali na mixie xa yunubi to mu nu luxi alɔ won benba Adama gbe naxan Ala xui yati matandi.

Adama nu misaalixi mixi nan na naxan nu fafe. ¹⁵ Kōnɔ Ala won kixi naxan na, na nun Benba Adama xa yunubi kerēn mu a ra. Iyo, adamadi gbegbe faxaxi yi mixi kerēn xa yunubi nan saabui ra, kōnɔ Ala xa hinne dangi na ra ki fanyi, barima a adamadie kixi a xa Mixi Sugandixi Isa naxan na, na bara mixi gbegbe rakisi a xa hinne saabui ra. ¹⁶ Adama xa yunubi nun Ala adamadie kixi naxan na, e fɔxi tagi ikuya. Mixi kerēn xa yunubi to makiiti, gbaloe nan fa. Kōnɔ Ala adamadie kixi naxan na, a fa mixi gbegbe xa yunubi raba xanbi nε, a fa feεεra mixi matinxinma ki naxε Ala ya i. ¹⁷ Mixi kerēn xa yunubi raba naxa a niya faxe xa nɔ dunija ra, kōnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Isa wali fɔxi dangi na ra pon! Adamadie naxee bara Ala

xa hinne soto naxan dande mu na, a nun a xa tinxinyi a won kixi naxan na, nee noe sotoma kisi kui mixi keren nan saabui ra, naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹⁸ Na kui, mixi keren xa yunubi naxa a niya adamadie birin xa lu yunubi xa gbaloe bun ma, kono mixi keren xa wali tinxinxnan man tinxinyi nun kisi fima adamadie birin ma. ¹⁹ Alo mixi keren to Ala xa yaamari matandi, adamadi birin naxa findi yunubitoe ra na mixi kerenyi saabui ra, adamadi gbegbe man findima tinxintoe ra Ala ya i mixi keren nan fan saabui ra a to Ala xa yaamari rabatu.

²⁰ Seriye fi ne yunubi xa gbo. Kono yunubi to gbo, Ala xa hinne naxa gbo ki fanyi dangi na ra! ²¹ Na kui, yunubi xa noe findixi faxe nan na, kono Ala xa hinne xa noe findima tinxinyi nan na alako mixi xa kisi abadan. Na birin nabama won Marigi Isa nan saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

6

Konyiya naxan mixi xaninma faxe ma,

nun konyiya naxan mixi xaninma kisi ma

¹ Won fa munse falama fa? Won man xa nu lu yunubi raba ra, alako Ala xa hinne xun xa masa? ² Astofulahi! Won bara won kobe so yunubi ra alo faxamixi a kobe soma dunjia ra ki naxe. Won man fa no ma nerede yunubi kui di? ³ Won tan birin naxee bara won xunxa ye xcora, won nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa a ra fa. Wo mu a kolon a won xunxafe ye xcora na bara misaali Isa xa faxe ra? ⁴ Won xunxafe ye

xɔ̄ra saabui ra, won nun Marigi Isa bara faxa, won man bara sa gaburi a s̄eti ma. Yi rabaxi ne alako won fan xa dunijneigiri neenē tongo, alɔ Ala xa Mixi Sugandixi keli faxamixie tagi ki naxe Baba Ala s̄enbe makaabaxi saabui ra.

⁵ Na kui, xa won nun Marigi Isa bara findi keran na won won xunxaxi ye xɔ̄ra temui naxe a xa faxe ma misaali ra, won man fama ne raketide faxe ma alɔ a tan. ⁶ Won xa a kolon a won ma fe fori bara banban wuri magalanbuxi ma a nun Marigi Isa ra, alako won yuge fori xa masara naxan nu yunubi rabama, won naxa findi yunubi xa konyie ra s̄onon. ⁷ Barima xa mixi bara faxa, a kanyi bara gbilen yunubi rabafe fɔ̄xɔ̄ ra. ⁸ Yakɔsi, xa won bara faxa won nun Ala xa Mixi Sugandixi, won man laxi a ra a won kisima ne won nun a tan, ⁹ barima won a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi to bara rakeli faxe ma na ki a mu faxama s̄onon. Faxe xa noe yo mu na a fari s̄onon. ¹⁰ A to faxa, yunubi mu sese nɔma a ra s̄onon. A to bara rakeli faxe ma, a fa kisixi Ala nan be. ¹¹ Na kui, wo xa wo yete to faxamixi ra yunubi tan mabiri. Wo man to kisixi, wo bara findi Ala nan xa kisi mixi ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹² Na nan a toxi a mu lan yunubi xa no wo nii ra s̄onon, alako wo naxa bira wo nii waxɔnfe kobie fɔ̄xɔ̄ ra. ¹³ Wo naxa wo fate rabolo yunubi yi, a xa findi fe kobi rabase ra. Wo xa wo yete birin sa Ala sagoe alɔ mixi naxee kelixi faxe ma, e kisi. Wo fate birin xa findi tinxinyi rabase nan na Ala be ¹⁴ Na kui, wo naxa a lu yunubi xa no wo ra, barima seriye xa noe mu wo fari s̄onon.

Wo fa na Ala xa hinne nan kui.

¹⁵ Won fa na ma di? Seriyε xa nœ to mu won fari sœnœn won to fa na Ala xa hinne nan kui, won xa yunubi raba yire? Astœfulahi! ¹⁶ Wo mu a kolon a wo na wo yete findi mixi nde xa konyi ra, fo wo xa a xa yaamari birin nabatu? Wo mu a kolon a wo na naxan xa yaamari rabatu, na nan findixi wo marigi ra, a na fa findi yunubi ra naxan wo xaninma faxε ma, xa na mu a findi Ala ra naxan wo xaninma kisi ma? ¹⁷ Kœnœ Ala tantu! Wo tan naxee nu findixi yunubi xa konyie ra, nœndi to kawandi wo bœ, wo na nan nabatufe fa wo bœne birin na. ¹⁸ Wo bara xœreya yunubi xa konyiya ma, wo fa findixi Ala xa konyie nan na, alako wo xa bira tinxinyi fœxœ ra. ¹⁹ N wœyenfe ne wo bœ alœ mixie wœyenma ki naxε, alako wo xa fahaamui sœtœ. Singe ra nu, wo nu wo yete findixi yunubi xa konyie nan na, wo xa wali kobie nu siga xun masa ra tun. Kœnœ yakœsi, wo xa findi tinxinyi nan xa konyie ra, wo lu seniyœnyi kira xœn.

²⁰ Wo to nu na yunubi xa konyiya kui, tinxinyi xa nœ yo mu nu na wo fari. ²¹ Wo nu jœrema fe kobi naxee kui, wo fa yaagixi naxee ra to, nee munse fanxi wo ma? Faxε gbansan nan fama na fe mœolie xanbi ra. ²² Kœnœ yakœsi, wo to bara mini yunubi xa konyiya kui, wo findi Ala xa konyie ra, wo seniyœnyi nan sœtœfe yi ki naxan a niyama wo xa kisi abadan. ²³ Barima yunubi sare findixi faxε nan na, kœnœ Ala xa ki findixi a xa hinne nan na: Won xa kisi abadan won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

7

Danxaniyatœ xa yete sotœ seriye yi

¹ N ngaxakerenyie, wo to seriye kolon, wo mu a kolon a seriye xa nœ na mixi fari han a xa simaya dande gbansan nœ? ² Na kui, ginœ naxan xa futi bara xiri, a na futi seriye bun ma han a xa mœri xa simaya dan temui nœ. Kœnœ xa a xa mœri xa simaya dan, na futi seriye fan bara dan. ³ Xa a sa li a xa mœri na dunjna ma, a tan fa dœxœ xemœ gbete xœn, a bara findi yenela ra. Kœnœ xa a xa mœri faxa, a fan bara fulun na futi seriye ma. Hali a dœxœ xemœ gbete xœn ma kœre, yenela mu a ra.

⁴ N ngaxakerenyie, a na na ki nœ wo fan bœ. Wo fan bara lu alœ faxamixie seriye tan mabiri, Ala xa Mixi Sugandixi xa faxœ saabui ra. Wo fa findixi gbete nan gbe ra, a tan naxan kelixi faxamixie tagi, alako won xa wali fanyi raba Ala bœ. ⁵ Barima, won to nu jœrema won yetœ waxœnfe kobia ma, seriye nu won bœne ratema yunubi rabafe ma. Won to nu biraxi na waxœnfe kobia fœxœ ra, nee nu won xun tixi faxœ nan na. ⁶ Kœnœ yakœsi fa, won bara xœreya sotœ seriye xa konyiya ma, won lu alœ faxamixie seriye tan mabiri. Na kui, won mu fa walima Ala bœ a kœja fori xa ma sœnœn, alœ won to nu na seriye sœbœxi xa nœ bun ma temui naxœ. Won fa walima Ala bœ a kœja nœene nan na, Ala Xaxili Sœniyœnxi saabui ra.

Seriye nun yunubi

⁷ Won fa na ma di? Seriye findixi yunubi nan na? Astœfulahi! Seriye nan a niya n xa yunubi

kolon, barima n mu milanteya kolonma nu xa seriye xa mu a fala n bε nu, «I naxa mila.» ⁸ Kōnō yunubi naxa feere sōtō yaamari ra, a milanteya mōoli birin naso n bōne ma, barima seriye mu na dənnaxε, yunubi fan mu luma naa. ⁹ Singe ra n nu baloxi seriyetareya nan kui, kōnō seriye to fa, yunubi naxa balo n bōne kui fa, a n findi faxamixi ra. ¹⁰ Yaamari naxan nu lan a xa findi kisi ra, na naxa findi n bε faxε ra, ¹¹ barima yunubi to feere sōtō yaamari ra, a naxa n mayenden, a n faxa yaamari saabui ra.

¹² Na kui, seriye seniyen, yaamari fan seniyen, a tinxin, a man fan. ¹³ Won xa a fala fa, a fe fanyi bara findi faxε ra n bε? Astōfulahi! Yunubi nan findixi faxε ra n bε fe fanyi saabui ra, alako yunubi xa makēnen yunubi ra, a xa mini a yunubi ki yati ma yaamari saabui ra.

¹⁴ Won a kolon a seriye kelixi Ala nan ma, kōnō n tan findixi adamadi nan na, yunubi xa konyi. ¹⁵ N naxan nabama, n mu a ya yo kolon, barima n wama n xa naxan naba, n mu na xa rabama. N fe naxan xōnxi, n na nan yati rabama. ¹⁶ Xa a sa li n fe rabama n mu wama n xa naxan naba, na a masenma ne a n bara la a ra a seriye fan. ¹⁷ Na kui, n tan yetε yati xa mu yi fe rabafe. Yunubi naxan na n bōne ma, na nan a rabafe, ¹⁸ barima n a kolon, a fe fanyi yo mu na n bōne ma n yetε fate bende tan kεna ma. Nate na n bε n xa fe fanyi raba, kōnō nōε mu na n bε n xa a raba. ¹⁹ N wama fe fanyi naxan nabafe, n mu na xa rabama. N mu wama fe kobi naxan nabafe, n na nan yati rabama. ²⁰ Na kui, xa a sa li n fe rabama n mu wama naxan nabafe, n tan yetε yati xa mu

a rabafe. Yunubi naxan na n bɔjɛ ma, na nan na a rabafe.

²¹ Na kui, n yi fe nan toxi n ma dunijnejigiri kui: N na wa fe fanyi rabafe, n mu nɔma fefe ra fo fe kobi. ²² N bɔjɛ tan kui, Ala xa seriye rafan n ma, ²³ kɔnɔ n fe gbete nan toma n ma, naxan a niyama n xa yunubi raba. Yi fe naxan n xaninma yunubi ma, a seriye gerema naxan nafan n xaxili ma, a n findi a xa konyi ra. ²⁴ N naxankataxi mato! Nde nɔma n nakiside yi fate bende xa nɔe ma naxan na n xaninfe faxe ma? ²⁵ Tantui xa rasiga Ala ma naxan won nakisima won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

Na kui, n xaxili tan ma, n bara findi Ala xa seriye xa konyi ra, kɔnɔ n fate bende tan ma, n findixi seriye xa konyi nan na naxan n natutunma yunubi ma.

8

Isayankae xa kalamutareja

¹ Na kui, kiiti mu kanama mixie ra sɔnɔn naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxee na Isa i, ² barima Ala Xaxili Seniyenxi xa seriye naxan kisi fama, a bara won namini yunubi nun faxe xa seriye xa nɔe bun ma Marigi Isa saabui ra. ³ Diine seriye mu nɔ naxan na, barima mixi waxɔnfe kobi nu bara a rahalaki, Ala tan na nan nabaxi. A naxa mixi xa yunubi sənbe xun nakana a to a xa Di xee yunubitɔe fate bende maniyɛ ra a xa findi yunubi serexɛ ra. ⁴ Na rabaxi ne, alako seriye tinxinyi naxan masenxi, a xa nɔ rakamalide won be, won tan naxee mu

ŋerɛfe adama waxɔnfe kobi ma, won tan naxee na ŋerɛfe Ala Xaxili Seniyenxi ma.

⁵ Naxee ŋerɛma adama waxɔnfe ma, e xaxili rafexi adama waxɔnfe nan na. Kɔnɔ naxee ŋerɛma Ala Xaxili Seniyenxi ma, e tan nafexi Ala Xaxili Seniyenxi waxɔnfe nan na. ⁶ Naxee e xaxili luxi fe kobi rabafe ma, e xun tixi faxe nan na. Kɔnɔ naxee e xaxili luxi Ala Xaxili Seniyenxi xa fe ma, e kisi nun bɔŋesa nan sɔtɔma. ⁷ Naxee e xaxili luxi e yɛtɛ waxɔnfe yi, e findixi Ala yaxuie nan na. E mu Ala xa seriye rabatuma, e jan mu nɔma a rabatude. ⁸ Naxee biraxi e yɛtɛ waxɔnfe fɔxɔ ra, e xa fe mu nɔma Ala kɛnɛnde.

⁹ Kɔnɔ wo tan mu na wo yɛtɛ sagoe sɔnɔn. Xa Ala Xaxili Seniyenxi sabatixi wo i, wo fa na Ala Xaxili Seniyenxi nan sagoe. Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili mu na naxan yo yi ra, na kanyi mu findixi Isa gbe ra. ¹⁰ Xa wo nun Ala xa Mixi Sugandixi bara findi kerɛn na, wo fate bɛndɛ tan faxama yunubi nan ma fe ra, kɔnɔ Ala Xaxili Seniyenxi tan wo rakisima ne barima wo bara matinxin Ala ya i. ¹¹ Ala nan Isa rakeli faxamixie tagi. Xa a tan Ala Xaxili nan sabatixi wo i, a tan naxan a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma, a man fama ne wo fate bɛndɛ rakiside a Xaxili saabui ra naxan sabatixi wo i.

¹² Na kui, n ngaxakerenyie, doni nde na won ma, kɔnɔ a mu na won ma won yɛtɛ fate bɛndɛ xa seeti xɛ. A mu lan won man xa lu a sagoe sɔnɔn won man xa a waxɔnfe kobi raba. ¹³ Xa wo ŋerɛ fate bɛndɛ waxɔnfe kobie ma, wo faxama ne, kɔnɔ xa wo gbilen e fɔxɔ ra Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, wo kisima ne, ¹⁴ barima Ala

Xaxili Seniyenxi mixi naxee birin najerema, e tan findixi Ala xa die nan na. ¹⁵ Ala mu xaxili fixi wo ma naxan man wo findima gaaxui xa konyie ra. A a yete Xaxili Seniyenxi nan fixi wo ma naxan wo findixi a xa die ra, naxan a niyama won xa nɔ won xui itede Ala ma, won na a xili, «N Ba, n Ba!» ¹⁶ Na kui, Ala Xaxili Seniyenxi nun won yete xaxili a masenma a won findixi Ala xa die nan na. ¹⁷ Anun, won to findixi a xa die ra, won bara findi Ala xa ketongoe ra, won nun a xa Mixi Sugandixi. Barima, xa won tɔɔrɔ a xa tɔɔrɛ, won man fama ne xunnakeli sɔtɔde alo a tan.

Danxaniyatɔee xaxili tide

¹⁸ N laxi a ra won tɔɔrɛ naxan tima yi dunija ma yi ki, a nun won fama xunnakeli naxan sɔtɔde, e tagi ikuya ki fanyi! Ejan mu nɔma sade e boore ma. ¹⁹ Daali birin mame tife waxati ra, Ala a xa die makenenma temui naxε, ²⁰ barima dunija birin na Sentane xa nɔe bun ma, tide yo mu naxan ma. Na mu kelixi dunija yete xa ma, a kelixi Ala nan ma. Kɔnɔ na birin kui xaxili tide luxi birin bε. ²¹ Waxati fama fade daali fulunma temui naxε kanari xa konyiya bun, a fan xɔreya nun xunnakeli sɔtɔ a nun Ala xa die ra. ²² Won a kolon, a kabi a fɔlε han to, daali birin na a kui iwafe ne tɔɔrɛ kui, alo gine di furi na keli a ra. ²³ Kɔnɔ daali gbansan xa mu a ra. Hali won tan naxee bara Ala Xaxili Seniyenxi sɔtɔ a xa ki singe ra, won tan yati na won kui iwafe, han Ala won findima a xa die ra temui naxε, a won fate nɔrɔ. ²⁴ Won xaxili to ti a ra, na nan a ra won bara kisi, kɔnɔ won xaxili man tixi a ra. Kɔnɔ xa mixi ya fe to a xaxili nu tixi naxan na, na kanyi mu a

xaxili tima na ra sɔnɔn. Mixi nɔma a xaxili tide fe nde ra a pan bara naxan sɔtɔ? ²⁵ Kɔnɔ xa won xaxili tixi fe nde ra won mu naxan toxi sinden, won na mamɛma tunnabexi nan kui.

²⁶ Ala Xaxili Səniyɛnxi fan fama ne won malide won ma senbetareya kui. Won mu a kolon a lan won xa maxandi naxan naba, kɔnɔ Ala Xaxili Səniyɛnxi nan Ala maxandima won be mayandi xui ra naxan mu nɔma masarade wɔyenyi ra. ²⁷ Anun, Ala, naxan won bɔrɛ ma fe kolon, a a Xaxili Səniyɛnxi xa maxandie kolon, barima Xaxili Səniyɛnxi maxandi tima səniyɛntɔee be Ala sagoe nan ma.

²⁸ Won man a kolon a Ala walima fe birin kui a xanuntenye xa munafanyi nan be, a bara naxee xili a yɛtɛ sagoe ma. ²⁹ Barima Ala bara mixi naxee sugandi, a nu e kolon kabi fe fɔlɔ fɔlɛ, a naxa a ragiri e ma e xa findi a xa Di maniyɛe ra, alako a xa Di tan xa findi di singe ra a ngaxakerenyi gbegbe tagi. ³⁰ A bara na ragiri naxee ma, a man bara e xili. A bara naxee xili, a man bara e findi tinxintɔee ra a ya i. A bara naxee findi tinxintɔee ra, a man bara xunnakeli fi e ma.

Ala xa xanunteya a xa die be

³¹ Won munse falama na kui fa? Ala to na won be, nde fa nɔma tide won kanke? ³² A tan naxan mu tondi a xa Di yati ma, a a ba sɛrɛxɛ ra won birin be, a mu fama xɛ won kide se birin na safe ra a xa Di xun ma? ³³ Nde nɔma Ala xa mixi sugandixie kalamude? Ala yɛtɛ nan e findixi tinxintɔee ra a ya i. ³⁴ Nde fa kiiti rakanama e ra sɔnɔn? Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan faxa,

Ala naxan man nakeli faxε ma, a magoroxi Ala yirefanyi ma, a nu a maxandi won bε. ³⁵ Nde fa won bama Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya yi? Munse nōma na ra? Tōore, ka xōrōxōe, ka naxankate, ka kaame, ka lufe xεjε ra, ka fitinε, ka santidegema? ³⁶ Alɔ a sebexi ki naxe,
«Feejεn, e muxu faxama i tan nan ma fe ra.
E muxu findixi yεxεe nan na e naxee kōn
naxabama.»

³⁷ Kōnō na birin kui, won bara nōe sōtō na fe birin xun ma won xanuntenyi saabui ra.

³⁸ Barima n laxi a ra, a sese mu nōma won bade Ala xa xanunteya yi. A findi faxε ra ba, gbaloe ba, maleke ba, jinnēe ba, yi waxati ba, waxati naxan sa fama ba, sεnbεma naxee kuye ma ba,

³⁹ naxan birin na dunija xun ma, naxan birin na bōxi bun ma, a findi daali yo ra, e sese mu nōma won nun Ala xa xanunteya rafatande, a bara naxan masen won bε won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

9

Ala xa sugandi

¹ N xa nōndi fala wo bε. N mu wule falama barima n findixi Ala xa Mixi Sugandixi gbe nan na. N sondonyi nun Ala Xaxili Sεniyenxi fan findixi seedee nan na, a nōndi nan a ra ² n bōjε sunnunxi ki fanyi, danyi mu naxan ma, ³ n ngaxakerenyie xa fe ra. Xa a sa e malima nε nu, n tinxi a ra n tan yεtε yati xa dankε sōtō, muxu nun Ala xa Mixi Sugandixi xa fatan e tan ma fe ra, n barenyie muxu nun naxee si kerēn a ra. ⁴ Yuwifie nan na e ra, Ala naxee sugandi e xa

findi a xa die ra, a naxa a xa nore masen e be. Ala saat  e nun laayidie tongo e tan nan be, a a xa seri  e nun a batu ki fi e ma. ⁵ E tan nan b  ns  e benbae na Kitaabuie kui, Ala xa Mixi Sugandixi fan kelixi e tan nan b  ns  e tagi a fate b  nd   ki ma. Tantui nun batui xa rasiga Ala ma abadan, a tan naxan na birin xun ma. Amina.

⁶ K  n   a mu luxi xe al   Ala xa laayidi kanaxi ne. Barima naxee keli Isirayila b  ns  e, e birin xa mu findi Isirayila die yati ra. ⁷ E to barixi Iburahima b  ns  e, na mu a falaxi xe de a e birin nan findixi a xa die yati ra, barima Ala a masen ne Iburahima be, «Isiyaga nan fama findide i b  ns  e ra n naxan laayidi i be.» ⁸ Yi a masenxi ne, a di naxee bari Iburahima be a fate b  nd   ki ma, nee xa mu findixi Ala xa die ra. K  n   di naxee bari Ala xa laayidi saabui ra, nee nan findi Iburahima b  ns  e ra Ala ya i. ⁹ Barima Ala yi nan laayidi Iburahima be, «N gblenma tamuna yi temui j  nd  n, n a lima Sara bara di x  me s  t  .»

¹⁰ Na gbansan fan mu a ra. Won benba Isiyaga nan findixi Rebeka xa di firin birin baba ra. ¹¹ K  n   beenun gulie xa bari e xa fe fanyi xa na mu fe naaxi nde raba, Ala naxa di ker  n sugandi e firin tagi alako a sagoe xa raba. ¹² Yi di mu sugandi kewalie yo xa fe ra. Na sugandi findixi Ala xa xili nan na. Na kui, Ala naxa a masen Rebeka be, «Fori nan luma a xunya xa n  e bun ma.» ¹³ Al   a sebexi Kitaabui kui ki nax  , «N bara Yaxuba xanu, k  n   n bara m  e Esayu tan na.»

¹⁴ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala mu tinxin? Ast  fulahi! ¹⁵ Ala a masen ne Munsa be, «N hinn  ma mixi nan na n na wa hinn  fe naxan

na. N kinikinima mixi nan ma n na wa kinikinife naxan ma.» ¹⁶ Na kui, Ala xa sugandi mu kelima mixi waxɔnfe xa ma, xa na mu mixi xa kate ma. A kelima Ala xa hinnε ne. ¹⁷ A sεbεxi Kitaabui kui, Ala naxa a fala Firawuna bε, «N i rakelixi ne, n mangεya fi i ma, alako n xa n sεnbε masen i saabui ra, dunijna birin xa n xili kolon.» ¹⁸ Na kui, a hinnεma mixi ra a na wa hinnεfe naxan yo ra, a man mixi sondonyi raxɔrɔxɔma a na wa naxan sondonyi raxɔrɔxɔfe.

¹⁹ Nde nɔma a falade n bε, «Ala fa kote sama mixi xun ma munfe ra? Mixi nɔma tondide a xa maragiri ra yire?» ²⁰ Kɔnɔ i tan adamadi findixi nde ra i to fa Ala matandima? Fejε yailanxi xa a fala a yailanma bε, «Munfe ra i n yailanxi yi ki?» ²¹ A di, fejε yailanyi na fejε firin yailan bende kerent na, a mu nɔma fejε kerent yailande wali nde xa fe ra naxan tide gbo, a boore fan yailan wali nde xa fe ra naxan tide mu gbo? ²² Xa a sa li Ala wama a xa xɔnε nun a sεnbε masenfe, a mu nɔma na rabade xε? Kɔnɔ a xa sabari xungbe kui, Ala diphεxi mixie ma a xɔnɔxi naxee ma, gbaloe ragataxi naxee bε. ²³ A yi rabaxi ne alako a xa a xa nɔrε makaabaxi masen a to hinnεma mixie ra, a nu bara naxee sugandi kabi a fɔlε, e xa nɔrε sɔtɔ. ²⁴ Won tan nan findixi na mixie ra a bara naxee xili keli si birin kui. Yuwifie gbansan mu a ra. ²⁵ A a masenxi Annabi Hose xa Kitaabui kui,

«Naxee mu findixi n ma mixie ra,
n e xili falama <n ma mixie.›

Naxan mu findixi n ma jama xanuxi ra,
n a xili falama <n ma jama xanuxi.›»

26 «Ala man a fala e bε dənnaxε, <N ma jnama mu wo ra,>
a e xili falama nε naa, <Ala xa die, Ala naxan na na.»»

27 Annabi Esayi fan a xui ite nε a to nu kawandi
tima Isirayila xa fe ra,
«Hali Isirayila mixie wuya alɔ mεyεn xɔri naxan
na baa dε,
a dɔnxɔε di nan tun kisima,

28 barima Ala naxan masenxi,
a a rabama nε dunija ma,
a a rakamali kerenyi ra.»

29 Annabi Esayi man a masen nε,
«Xa Ala Sεnbε Birin Kanyi mu bɔnsɔε nde lu won
be nu,
won luma nε nu alɔ Sodoma,
won maniyama Gomora nan na nu.»

30 Won fa na ma di? Si gbete naxee mu nu
katama e xa tinxinyi sɔtɔ Ala ya i, e tan bara
fa a sɔtɔ danxaniya saabui ra, **31** kɔnɔ Isirayila
jnama naxan nu katama e xa seriyε rabatu alako
e xa tinxinyi sɔtɔ Ala ya i, e tan mu nɔ na
seriyε rabatude. **32** Munfe ra? Barima e mu bira
tinxinyi fɔxɔ ra danxaniya saabui ra, e cɔxɔ a
ma a e nɔma a sɔtɔde e xa kewalie saabui ra.
E bara e sanyi radin gεmε ra naxan xili falama,
«mixi rabira gεmε». **33** Alɔ a sebexi Kitaabui kui
ki naxε,
«Wo a mato, n bara gεmε dɔxɔ Siyonı,
mixie e san nadinma naxan na,
gεmε naxan mixie rabirama.
Kɔnɔ naxan yo danxaniya a ma, na kanyi mu
yaagima.»

10

*Isirayila tinxinyi naxan sötöma danxaniya
saabui ra*

¹ N ngaxakerenyie, n bɔjɛ waxɔnfe birin na naxan na, Yuwifie xa kisi sötö. N ma Ala maxandi nan na ki e bɛ. ² N na e seede ra, a e sənbə saxi Ala xa fee kui, kɔnɔ na mu kelixi lɔnni xa ma. ³ E to mu a kolon Ala mixi matinxinma a ya i ki naxe, e naxa kata e xa e yete kan matinxin. Na kui, e mu e yete magoro Ala bɛ a tan xa tinxinyi fi e ma. ⁴ Ala xa Mixi Sugandixi bara gɛ Munsa xa seriye rakamalide, alako naxan yo na danxaniya a ma, na kanyi xa tinxinyi sötö.

⁵ Annabi Munsa to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sötöma seriye rabatufe ma, a yi nan səbə Kitaabui kui, «Mixi naxan yi seriye rabatum a simaya sötöma ne a saabui ra.» ⁶ Kɔnɔ a to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sötöma danxaniya saabui ra, a yi nan səbə,
 «I naxa i yete maxɔrin,
 <Nde tema koore?»»
 Ala xa Mixi Sugandixi mu goroxi xɛ keli koore ma?

⁷ «Xa na mu a ra i i yete maxɔrin,
 <Nde goroma bɔxi bun?»»
 Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxamixie xa tagi?

⁸ Kitaabui munse masenxi?
 «Ala xa masenyi makɔrɛ i ra.
 A na i dɛ kiri ma,
 a na i bɔjɛ fan ma.»
 Na masenyi findixi danxaniya masenyi nan na muxu naxan kawandife: ⁹ A i na a fala i dɛ ra a

Marigi nan na Isa ra, i man naxa la a ra i bɔŋe kui a Ala bara a rakeli faxamixie tagi, i kisima ne. ¹⁰ Mixi danxaniyama yi masenyi ma a bɔŋe nan kui, a tinxinyi sɔtɔ Ala ya i. A na la a ra, a a falama a dɛ nan na, a kisi sɔtɔ. ¹¹ Kitaabui a masenxi, «Mixi yo danxaniya a ma, a kanyi mu yaagima.» ¹² Tagi rasa yo mu na Yuwifie nun si gbetee tagi. Marigi keran nan na e birin bɛ, a man mixi birin kima ki fanyi ra naxee na a xili. ¹³ Alɔ Kitaabui a masenxi ki naxε, «Naxan yo na Alatala xili, na kanyi kisima ne.»

¹⁴ Kɔnɔ na kui, e nɔma a xilide di xa e mu danxaniyaxi a ma? E fa danxaniyama a ma di xa e mu nu a xa fe mɛ? E fa a xa fe mɛma di xa mixi yo mu e kawandima? ¹⁵ Na kawandi fan tima e bɛ di xa mixie mu xɛɛxi na fe ma? A sɛbɛxi, «Xɛɛrae, naxee fama xibaaru fanyi ra, e fafe fan ki fanyi!»

¹⁶ Kɔnɔ birin xa mu yi xibaaru fanyi suxuxi, barima Annabi Esayi a masen ne, «Marigi, nde laxi muxu xa masenyi ra?» ¹⁷ Na kui, mixie danxaniyama ne e to bara Ala xa masenyi ramɛ. E Ala xa masenyi ramɛma a xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan saabui ra. ¹⁸ Kɔnɔ n xa maxɔrinyi ti, e mu yi masenyi ramɛxi xε? Iyo xε, barima Kitaabui naxε,

«E xui bara mini dunipa birin ma,
e xa masenyi bara siga han dunipa dande.»

¹⁹ N man xa maxɔrinyi ti, Isirayila jama mu masenyi fahaamuxi xε? Yaabi folɛ ra, Ala yi nan masen Annabi Munsa saabui ra,
«N a niyama ne wo mixie tɔɔne
naxee jan mu findixi si yati ra.

N a niyama nε wo bɔjε xa te si fahaamutare
ma.»

²⁰ Annabi Esayi fan naxa xεera iba limaniya ra
Ala to yi masenyi fi a ma,

«Mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara n yεtε masen mixie bε naxee mu nu n
maxɔrinma sese ma.»

²¹ Kɔnɔ Isirayila xa fe ra, a naxε,
«Keli sogetede ma han sogegorode,
n bεlexεe italaxi yi jnama bε,
naxan n xui matandima,
naxan tondima n bε.»

11

Ala mu mεexi Isirayila ra

¹ Na kui, n xa maxɔrinyi ti, Ala mεexi nε a
xa jnama ra? Astɔfulahi! N tan yεtε findixi
Isirayilaka nan na, Iburahima xa mamadi, kelife
Bunyamin bɔnsɔε. ² Ala mu mεexi a xa jnama
ra a bara naxan sugandi nu. Wo mu a kolon
Kitaabui naxan masenxi Annabi Eliya xa fe ra, a
to a xui rasiga Ala ma Isirayila xili ma? ³ A naxε,
«Marigi, e bara i xa namijɔnmεe faxa, e bara i
xa sεrεxεbadee rabira. N kerɛn peti nan fa luxi,
e katafe e xa n tan fan faxa.» ⁴ Ala fa a yaabi di?
A naxε, «N bara mixi wulu solofera ragata n yεtε
bε naxee mu nu e xinbi sin Baali kuye bε.» ⁵ A
man na na ki nε yakɔsi. Ala xa jnama dɔnxɔε
luxi, a bara naxee sugandi a xa hinne saabui
ra. ⁶ Kɔnɔ xa a bara e sugandi hinne saabui ra,
kewali saabui xa mu a ra sɔnɔn, xa na mu Ala
xa hinne mu findima hinne yati yati ra nu.

7 Won fa na ma di? Isirayila nu naxan fenfe a mu a sɔtɔ, kɔnɔ Ala nu bara naxee sugandi, nee tan bara a sɔtɔ. A dɔnxɔee tan bɔjne naxa balan.

8 A sebexi,

«Ala naxa e xaxili dɔnxu,
a a niya e yae mu se to,
e tulie mu fe mɛ,
han yi to lɔxɔε.»

9 Annabi Dawuda fan naxa a masen,

«E xa xulunyie xa findi gantanyi ra e bɛ,
yεlε naxan e suxuma,
gεmε naxan e rabirama.

Na xa findi e xa wali sare ra.

10 E ya xa rafɔɔrɔ, e xa dɔnxu.

E xa kunkurun e xa tɔɔrε bun ma waxati birin.»

11 Na kui, n man xa maxɔrinyi ti, Isirayilakae to bara tantan, e bira, e mu nɔma rakelide sɔnɔn? Astɔfulahi! Kɔnɔ e xa tantanyi bara a niya si gbetee birin xa nɔ kisi sɔtɔde, alako na kisi xoli xa Isirayilakae fan suxu. **12** A di, xa e xa tantanyi findixi hεeri xungbe nan na dunija bɛ, a findi barake ra si gbetee fan bɛ, e xa fe na rakamali, hεeri nun barake xun mu masama xε ki fanyi?

13 N xa fa wɔyen wo bɛ, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra. N to findixi xεera ra wo tan si gbetee bɛ, n sεewama ne n ma wali ra, n a matɔxɔ, **14** alako tεmunde na xa a niya n boore Yuwifie xa mila n ma masenyi ma, ndee xa nɔ kiside e ya ma. **15** Ala a kobe sofe e ra, xa na bara a niya lanyi xa so Ala nun dunija tagi, a di, Ala e ragbilenfe a yεtε ma, na mu luma xε alo mixi na rakeli faxamixie ya ma? **16** Xa sansi xɔri xun singe bara fi Ala ma, a dɔnxɔε birin bara

findi a gbe ra. Xa wuri bili sanke bara fi Ala ma, a salonyie fan bara findi a gbe ra.

¹⁷ A luxi ne alo oliwi bili salonyi ndee na xaba a bili ma alako wula oliwi salonyie xa dafu na xabade ra. I tan misaalixi na wula oliwi salonyi nan na, naxan baloma na oliwi bili saabui ra, i dafuxi naxan na. ¹⁸ Na kui, i naxa i yete igbo na salonyi xabaxie ma. Beenun i xa i yete igbo, i majɔxun sinden, a i tan xa mu wuri bili sanke rabaloxi. Wuri bili sanke nan i tan nabaloxi. ¹⁹ Kɔnɔ i fama ne a falade, «Wuri salonyie xabaxi ne alako n tan xa dafu e xabade ra.» ²⁰ Nɔndi na a ra. E xaba e xa danxaniyatarepa nan ma, i fan dafuxi naa i xa danxaniya nan ma fe ra. Kɔnɔ i naxa i yete igbo. I jan xa gaaxu, ²¹ barima xa Ala mu oliwi bili fanyi salon singee lu na, a mu i fan luma na de! ²² Na kui, i jɔxɔ sa a xɔn ma a Ala xa fanyi gbo, kɔnɔ a xa fe man maxɔrɔxɔ. A xa fe maxɔrɔxɔ mixie nan mɔ naxee bara a xa kira bεrin, kɔnɔ a xa fanyi gbo i tan bε xa i luma a xa fanyi kira xɔn ma. Xa na mu a ra a i fan ma fe rabama ne alo a na oliwi salonyi xa fe raba ki naxε. ²³ Yuwifie fan, xa e e xa danxaniyatarepa bεrin, e man fama dafude wuri bili ra, e xaba naxan ma, barima Ala senbe gbo. A tan nɔma e ragbilende e lude fori. ²⁴ I tan nu findixi wula oliwi salonyi nan na, naxan xabaxi a dafu oliwi bili gbεtε ma, wo nun naxan kerɛn mu a ra. Xa Ala bara na raba i bε, a mu taganma oliwi bili fanyi salonyi ragbilende a lude fori, a a dafu na oliwi bili fanyi ma, e nun naxan kerɛn a ra.

²⁵ N ngaxakerenyie, n waxi ne wo xa yi gundo kolon, alako wo naxa wo yεtε majɔxun lɔnnilae

ra. Isirayilakae bɔjɛ balanxi nɛ sinden, han beenun si gbɛtɛ danxaniyatɔee kɔnti xa kamali.

²⁶ Na kui, Isirayila birin fama nɛ rakiside, alɔ a sɛbɛxi ki naxɛ:

«Mixi xunsarama fama nɛ keli Siyoni,
a Yaxuba bɔnsɔe ba Ala kolontareya fɔxɔ ra.

²⁷ Saatɛ nan na ki n naxan tongoma e bɛ,
n na e xa yunubie xafari lɔxɔ naxɛ.»

²⁸ Yuwifie to tondixi Ala xa Xibaaru Fanyi ra, e findixi Ala yaxuie ra wo tan nan ma munafanyi xa fe ra. Kɔnɔ Ala to e sugandi a yɛtɛ bɛ, a e xanuxi e benbae nan ma fe ra, ²⁹ barima xa Ala bara a panige a xa mixi ndee xili, a xa e baraka, na fe mu kanama feo! ³⁰ Singe ra nu wo nu findixi Ala matandilae nan na, kɔnɔ yakɔsi wo hinne sɔtɔxi Yuwifie nan ma Ala matandi saabui ra. ³¹ E tan bara fa findi Ala matandilae ra alako wo tan xa hinne sɔtɔ Ala yi, na xanbi, a man xa hinne e fan na. ³² Na kui, Ala bara adama birin lu tinxintareya xa nɔɛ bun ma alako a xa hinne e birin na.

Ala batui

³³ Ee! Danyi mu na Ala xa munafanyi ma!

A xaxili nun a xa fahaamui tilinyi dan mu na!

A xa nate tongoxi kui mu kolomma,

a jɛrɛ ki mu fahaamuma!

³⁴ Nde Marigi xa mæjɔxunyi kolon?

Nde nɔma a raside?

³⁵ Nde bara a doni,

a naxan xa doni ragbilenma a ma?

³⁶ Se birin kelixi a tan nan ma,

se birin baloxi a tan nan saabui ra,

a se birin daaxi a yɛtɛ nan bɛ.

Tantui na a bε abadan! Amina.

12

Ala xa pama pere ki

¹ Na kui, n ngaxakerenyie, Ala to bara hinne wo ra, n bara wo maxandi wo xa wo yetε ba sereχε ra Ala bε, sereχε seniyenxi naxan bama a niŋε ra, naxan nafanxi Ala ma. Na nan findima wo xa batui xɔri ra. ² Wo naxa wo pere yi dunipa mixie pere ki ma. Wo xa a lu Ala xa wo pere ki fori masara, a bɔŋε neεnε nun xaxili neεnε fi wo ma. Na kui, wo nɔma ne Ala waxɔnfe fanyi kolonde, naxan a kεnεnxi, naxan kamalixi.

³ Ala to hinne n na, a n findi a xa xεera ra, n xa wo rasi: Wo naxa wo yetε sa yire, wo xa fe mu dεnnaxande lixi. Wo naxa wo yetε igbo, wo xa wo yetε mato danxaniya xasabi nan ma, Ala bara naxan fi kankan ma. ⁴ Fate keren na na kankan bε, kɔnɔ na fate salonsee wuya. Fate salonse birin nun a gbe wali. ⁵ Won fan na na ki ne. Hali won to wuyaxi, won birin bara findi fate keren na Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. Won luxi ne ałɔ fate salonsee naxee fatuxi Isa fate ra won man fatu won bore ra, won birin findi fate keren na.

⁶ Ala won kima kie ra naxee dɔxɔ wuya. A na rabama a xa hinne bεre nan ma a bara naxan nanige kankan bε. Xa a mixi nde kixi a xa nɔ wɔyende Ala xili ra, na kanyi xa wɔyεn Ala xili ra a xa danxaniya xasabi ma. ⁷ Xa a nde kixi mixi mali wali nan na, na kanyi xa mixie mali. Xa a nde kixi mixi kawandife nan na, na kanyi xa kawandi ti. ⁸ Xa a nde kixi mixi ralimaniyafe

nan na, na kanyi xa mixie ralimaniya. Xa a nde findi mixi ra naxan ki tima, na kanyi xa mixie ki a fanyi ra. Xa a nde findi yarerati ra, a kanyi xa na raba a ki ma. Xa a nde findi tɔɔrɔmixie malima ra, a kanyi xa na raba ssewe ra.

⁹ Wo xa mixie xanu bɔjɛ fixe ra. Wo xa fe kobi xɔn, wo xa fe fanyi suxu wo sənbə birin na. ¹⁰ Wo xa wo bore xanu ngaxakerenya xanunteya nan na. Wo xa wo bore binya dangife wo yete ra. ¹¹ Wo tun naxa raxɔnɔ, wo xa wo tunnabexi. Wo xa wakili wo bɔjɛ birin na. Wo xa wali wo Marigi be. ¹² Wo xa ssewa fe ma wo xaxili tixi naxan na. Wo xa duluxɔtɔ wo xa tɔɔre kui. Wo naxa tagan Ala maxandide. ¹³ Wo xa səniyentɔee mali e xa tɔɔre kui. Wo xa xɔjɛ rasene.

¹⁴ Wo xa Ala maxandi mixie be naxee wo naxankatama. Wo xa duba e be, wo naxa e danka. ¹⁵ Wo xa ssewa booree xa ssewe, wo xa sunnun boore xa sunnuni. ¹⁶ Wo xa lan wo bore ma. Wo naxa wo yete igbo, yete magore nan xa rafan wo ma. Wo naxa wo yete manɔxun lɔnnilae ra.

¹⁷ Wo naxa fe kobi jɔxɔ fe kobi ra. Wo xa kata mixie xa wo kolon fe fanyi rabae nan na. ¹⁸ Wo xa wo nɔ fe birin naba alako lanyi xa lu wo nun mixi birin tagi. ¹⁹ N xanuntenye, wo naxa wo gbejɔxɔ wo yete ra, wo xa na lu Ala ma, barima a səbexi Kitaabui kui,

«Ala naxe, n tan nan wo gbejɔxɔma,
n tan nan fe kobi ragbilenma a rabama ma.»

²⁰ A man səbexi,

«Xa kaame na i yaxui ma, i xa a ki donse ra.
Xa ye xɔli na a ma, i xa a ki ye ra.

Na kui a luxi nε alo i na tε wolee ibaganfe a xunyi
ma.»
21 Wo naxa tin fe kobi xa nο wo ra, wo tan nan
xa fe kobi nο, fe fanyi raba ra.

13

Ala waxɔnfe

1 Birin xa a yetε magoro a xa mangε bε, barima mangεya birin kelima Ala nan ma, a na a ragiri naxan ma. **2** Na nan a ra, mixi naxan na mangε matandi, na kanyi Ala nan xa yaamari matandixi. A fama nε a xa na wali kobi sare sɔtɔde. **3** Wali fanyi rabae mu gaaxuma mangε ya ra, wali kobi rabae nan gaaxuma e ya ra. Xa i mu wama i xa gaaxu mangε ya ra, i xa lu kira fanyi nan xɔn ma. Na kui, mangε fama nε i matɔxɔde, **4** barima mangε walima Ala nan bε wo xa munafanyi xa fe ra. Kɔnɔ xa i fe kobi raba, a lanma i xa gaaxu, barima santidegema mu na mangε yi fufafu xa ra. A to na Ala xa wali nan na, a Ala xa xɔne nan masenma fe kobi rabae xili ma. **5** Na nan a toxi, fo wo xa wo yetε magoro nε mangε bε. Wo na rabama na jaxankate xa fe gaaxui ma, a nun man wo bɔnε nan yati wama wo xa a raba na ki.

6 Wo lan wo xa duuti fi na nan ma, barima duuti maxilie fan na Ala xa yaamari nan na. **7** Wo kankan gbe so a yi, a lan a xa naxan sɔtɔ. Wo duuti so duuti maxilie yi, wo wo magoro mixie bε wo lanma wo xa wo magoro naxee bε, wo mixie binya wo lan wo xa naxee binya.

8 Mixi yo xa doni naxa lu wo ma, wo xa xanunteya nan lan a xa lu wo bore bε, barima

naxan na a boore maxanu, a bara seriye raka-mali. ⁹ Ala xa yaamarie alo, «I naxa yene raba, i naxa mixi faxa, i naxa muñe ti, i naxa mila,» a nun yaamari gbetee birin, nee malanxi findixi masenyi keren nan na: I xa i boore xanu alo i yete yati. ¹⁰ I na i boore xanu, i mu fefe kobi niyama a ra. Na na a ra, i boore xanufe findixi Ala xa seriye birin nabatufe nan na.

¹¹ Na fe birin kui, wo a kolon won na waxati naxe. Xunu temui bara a li xi xeli ma, kisi bara makore won na dangi waxati ra won danxaniyaxi temui naxe. ¹² Koe bara masiga, a gbe mu luxi kuye xa iba. Won xa Sentane xa dimi walie bejin, won fa Ala xa naiyalanyi ma, won xa a xa geresee tongo. ¹³ Won xa pere tinxinyi kui alo a lanma won xa pere ki naxe Ala xa naiyalanyi kui. Won naxa siga xulun jaaxi, won naxa siisi, won naxa yene nun langoeja raba, won xa gere nun toone lu na. ¹⁴ Wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan suxu, wo naxa bira wo fate bende waxonfe foxo ra.

14

¹ Wo xa danxaniyatœ rasene hali a xa danxaniya mu tilin. Wo naxa a rakiiti a xa majoxunyi birin xa fe ra. ² Mixi nde noma lade a ra, a donse birin radaxaxi a be, kono mixi gbete naxan xa danxaniya mu tilin, a noma lade a ra a sansi bogi gbansan nan nadaxaxi a be. ³ Mixi naxan donse mooli birin donma, na mu lan a xa a boore rajaaxu naxan tondima donse nde donfe ra. Mixi naxan mu sube donma, na kanyi fan mu lan a xa a boore makiiti naxan sube donma,

barima Ala na kanyi fan nasenema nε. ⁴ Nde i findixi kiitisa ra mixi gbete xa konyi xun ma? A na ti a marigi ya i a xa wali xa fe ra, a xan ba, a mu xan ba, na na a tan nun a marigi nan tagi. Anun, a xanma nε, barima Marigi Ala nɔma a raxande.

⁵ Mixi nde nɔma lade a ra a lɔxɔee tide gbo e boore bε, kɔnɔ mixi gbete tan bε, lɔxɔe birin lan. Kankan laxi naxan na, a xa la a ra a bɔne nan yati ma. ⁶ Naxan laxi a ra a lɔxɔee tide gbo e boore bε, na kanyi laxi a ra Marigi nan bε. Naxan donse mɔɔli birin donma, a kanyi a rabama Marigi nan bε, barima a tantui rasigama Ala ma a xa baloe xa fe ra. Mixi naxan mu donse nde donma, na kanyi fan na rabama Marigi nan bε, barima a fan tantui rasigama Ala ma.

⁷ Mixi yo gbe mu a yetε ra, keli yi dunjna, han laaxira. ⁸ Xa won balo, xa won faxa, na birin nabama Marigi nan bε. Xa won baloxi, xa won faxaxi, won findixi Marigi gbe nan na, ⁹ barima Ala xa Mixi Sugandixi faxa nε, a man keli faxε ma, alako a xa findi mixi faxaxie nun a baloxie Marigi ra. ¹⁰ Munfe ra i tan fa i boore makiitima? Munfe ra i a rajaaxuma? Won birin mu fama tide xε Ala ya i kiiti lɔxɔe? ¹¹ A sεbεxi Kitaabui kui,

Marigi naxε, «N xa nɔndi masen wo bε.

Birin fama nε e xinbi sinde n bε.

Adamadi dε birin fama a masende, a n tan nan na Ala ra.»

¹² Kankan fama nε a xa wali dentegede Ala bε.

¹³ Na kui, won naxa won bore makiiti. Won xa fe birin nan naba alako won naxa won ngax-

akerenyi ratantan. ¹⁴ N to danxaniyaxi Marigi Isa ma, n a kolon, n man laxi a ra, a donse yo mu na naxan findixi donse səniyəntare ra. Kōnō xa i xaxili bara siike donse nde xa səniyəntareja ma, na bara findi i bε se səniyəntare ra. ¹⁵ Xa a sa li i donse nde donma naxan i ngaxakerenyi tɔɔrɔma, i mu jərəfe xanunteya xa ma. I xa donse xa fe naxa a niya i ngaxakerenyi xa gan kisi ra, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan ma fe ra. ¹⁶ Na kui, a mu lan mixie xa fe kobi fala se nde xa fe ra, naxan findixi a fanyi ra wo bε. ¹⁷ Ala xa mangęya niini mu findixi donse nun minse fe xa ra. A findixi tinxinyi nun səewə fe nan na, Ala Xaxili Səniyənxı saabui ra. ¹⁸ Mixi naxan walima Ala xa Mixi Sugandixi bε yi mɔɔli ra, a rafanma ne Ala ma, a rafan mixie fan ma.

¹⁹ Na kui, won xa fe birin naba alako lanyi xa lu won tagi, won xa won bore xa danxaniya sənbə so. ²⁰ I naxa Alą xa wali xun nakana donse nde xa fe ra. A nəndi ki ma, donse birin daxa, kōnō a mu lan mixi yo xa donse nde don naxan a ngaxakerenyi ratantanma. ²¹ Hali mixi mu sube yo don, a mu wəni yo min, a mu fefe yo raba naxan a ngaxakerenyi ratantanma, na nan fan.

²² Maŋɔxunyi yo na i bε yi xa fe ra, i xa a lu i nun Ala tagi. Səewə na mixi bε naxan mu a yətə ratənma a xa maŋɔxunyi saabui ra. ²³ Kōnō xa mixi donse nde donma a siikəxi naxan ma fe ra, na kanyi bara kiiti kana a yətə bε, barima a bara fe raba a mu laxi naxan na. Mixi mu laxi fe naxan na, na tan bara findi yunubi fe ra a bε.

Danxaniyat e malife

¹ Won tan naxee xa danxaniya tilin, a lanma won xa dij  mixie b  naxee xa danxaniya mu tilin. Won naxa won y t  waxonfe gbansan xa fen. ² Kankan xa a boore nan xa h eri fen, naxan n ma a malide a xa danxaniya xun xa masa. ³ Ala xa Mixi Sugandixi mu a y t  waxonfe xa fen. A a fala ne al  a s b xi Kitaabui kui ki nax , «Konbie naxee ilanxi i ra, nee n tan nan lixi.»

⁴ Fe naxan birin s b xi Kitaabui kui waxati dangixi, e s b xi ne alako won xa fahaamui s t , won xa won tunnab xi, won xa limaniya, alako xaxili tide xa lu won b . ⁵ Ala, a tan naxan tunnab xiya nun limaniya fama, a xa lanyi raso wo tagi al  a xa Mixi Sugandixi Isa a masenxi wo be ki nax , ⁶ alako wo xa Ala mat x  xaxili nun xui ker  na, a tan naxan findixi a xa Mixi Sugandixi nun won Marigi Isa Baba ra.

⁷ Na kui, wo xa wo bore ras ne al  Ala xa Mixi Sugandixi wo ras ne ki nax , alako Ala xa mat x s t . ⁸ N xa a fala wo be, Ala xa Mixi Sugandixi wali ne Yuwifie be alako a xa a masen a Ala na a xui xanbi ra a to bara a xa laayidie rakamali a naxee tongo e benbae be. ⁹ Si g t ee fan Ala mat x ma a xa hin e xa fe ra, al  a s b xi Kitaabui kui ki nax , «Na nan a ra n i mat x ma si birin tagi, n b eti bama ne i xili xa biny  bun ma.»

¹⁰ A man s b xi,
«Si g t ee, wo nun Ala xa jama xa seewa.»
¹¹ A man s b xi,
«Wo tan namanee birin,
wo Marigi mat x ,

si birin xa a tantu.»

¹² Annabi Esayi man naxa a masen,
«Yisayi xa di fama ne.

A findima ne mange ra si birin xun ma,
e fan e xaxili tima ne a ra.»

¹³ Ala, a tan naxan xaxili tide fima, a xa wo rafe
səewə nun bəjəsa ra danxaniya kui a məɔli birin
na. Na kui, xaxili tide luma ne wo bə təmui birin,
Ala Xaxili Seniyenxi xa sənbə saabui ra.

Pəlu xa wali

¹⁴ N ngaxakerenyie, n tan a kolon wo bərə
fan, wo bara lənni sətə a fanyi ra, wo fata wo
bore raside. ¹⁵ Kənə n to səbeli tixi wo ma, n
ma masenyi ndee findixi masenyi xərəxəe nan
na alako n xa wo ratu, barima Ala to hinnexi
n na, ¹⁶ a bara n findi a xa Mixi Sugandixi Isa
xa walike ra sigafe ra si gbətəe ma. Na kui, n
sərexedubə wali nañ nabama n to Ala xa xibaaru
fanyi kawandima si gbətəe bə, alako Ala Xaxili
Seniyenxi xa e findi sərexə seniyenxi ra naxan
Ala kənənma.

¹⁷ Na birin kui, n nun Ala xa Mixi Sugandixi
Isa to a ra, n nəma səewade n ma wali ra Ala
bə, ¹⁸ barima n mu suusama fefe xa fe falade fo
Ala xa Mixi Sugandixi bara naxan naba n saabui
ra, alako si gbətəe xa Ala xui rabatu. A bara na
raba n ma masenyie nun n ma kewalie saabui
ra, ¹⁹ kaabanakoe nun tənxumae xa sənbə saabui
ra, a nun Ala Xaxili Seniyenxi sənbə saabui ra.
Na kui, kelife Darisalamu han a sa dəxə Iliri ra,
n bara Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi
rayensen yə. ²⁰ Na birin kui, n kataxi ne n xa
mixie kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra naxee

mu Ala xa Mixi Sugandixi kolon. N mu wa na rabafe kawandila gbete dangi foxy. ²¹ Alc a sebexi Kitaabui kui ki naxe,

«A xa fe singe mu nu fala naxee be,
e fama ne a kolonde.

Mixi naxee singe mu nu a xa fe me,
e fama ne a fahaamude.»

²² Yi wali nan a niyaxi n mu noxi sigade wo yire.

²³ Yakosi n ma wali bara jon yi boxie ma.
N nu bara wa sigafe wo yire kabi ne wuyaxi.

²⁴ A xoli n ma n xa dangi wo yire n na kira suxu sigafe ra Sipanyi boxi ma. Won xa lu yire keran waxati nde ma alako n xa jolexin wo tofe ra, a xoli n ma wo xa n mali sigafe ra Sipanyi.

²⁵ Yakosi n na sigafe Darisalamu seniyentee malide, ²⁶ barima danxaniyatoe jamae naxee na Masedon nun Akayi boxi ma, e a panige ne e xa e harige nde malan, e xa a rasanba Darisalamu misikiine ma naxee na na seniyentee ya ma.

²⁷ E tan nan a panigexi. Anun, a lanma e xa na nate tongo barima Yuwifie to findi saabui ra e tan si gbete be Ala xa fee kui, a lan ne e fan xa Yuwifie mali baloe fe ra. ²⁸ Na kui, n na ge na wali ra, n yi kobiri so e yi danxaniyatoe bara naxan nasanba, n dangima wo yire sigafe ra Sipanyi boxi ma. ²⁹ N a kolon n to sigafe wo yire, na findima Ala xa Mixi Sugandixi xa barake nan na wo be.

³⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, a nun xanunteya xa fe ra naxan kelima Ala Xaxili Seniyenxi ma, wo xa n mali, wo xa wakili n be Ala maxandi kui. ³¹ Wo Ala maxandi n be a xa n

natanga Yudaya danxaniyataree ma, a nun man, Darisalamu seniyentœe xa nelexin e malise ra n sigafe naxan na e xon. ³² Na kui, xa Ala tin, n wo yire lima seewé kui, won no won bore senbe sode. ³³ Ala, a tan naxan bœñesa fama, a xa lu wo birin seeti ma. Amina.

16

Xεεbu

¹ N bara wa won ngaxakerenyi ginema Fowebe masenfe wo bε, naxan danxaniyatœe jama malima Senxereya taa kui. ² Wo xa a rasene Isayanka ki ma, alo a lanma seniyentœe xa a raba ki naxε. Xa a hayi na se nde ma, wo xa a mali, barima a fan bara n tan nun mixi gbegbe mali.

³ Wo xa Pirisila nun Akila xεεbu n bε, n walibooree Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe kui.

⁴ E fe birin naba nε e xa n nii ratanga beenun e xa e yete ratanga. Bafe n tan na, si gbetœe danxaniyatœe jamae birin e tantuma na fe ma.

⁵ Wo man xa danxaniyatœe jama xεεbu naxan e malanma e xonyi.

Wo xa n xanuntenyi Epeneto xεεbu n bε. A tan nan singe danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma Asi bɔxi ma. ⁶ Wo xa Mariyama xεεbu n bε, naxan bara wali wo ya ma ki fanyi. ⁷ Wo xa n boore Yuwifie Andironiku nun Yuniya xεεbu, muxu nun naxee bara sa geeli. Ala xa xεεrae nan e ra, naxee bara kolon a fanyi ra, naxee singe danxaniya n bε Ala xa Mixi Sugandixi ma. ⁸ Wo xa Anpiliyatū xεεbu n bε, n xanuntenyi Marigi fɔxɔ ra. ⁹ Wo xa muxu walibooree Urubano nun n xanuntenyi Sitaxusi xεεbu. ¹⁰ Wo xa Apelési

хεεбу, naxan bara a xa danxaniya masen Ala xa Mixi Sugandixi ma. Wo xa Arisitobulo xa mixie хεεбу n бε. ¹¹ Wo xa n boore Yuwifi Herodiyon хεεбу n бε. Wo xa Narisiso xa mixie хεεбу n бε, naxee danxaniyaxi Marigi ma.

¹² Wo xa Tirifena nun Tirifosa хεεбу n бε. Ginee naxee e ra, e walima Marigi бε. Wo xa n xanuntenyi Peresidi хεεбу. A fan bara wali Marigi бε ki fanyi. ¹³ Wo Rufu хεεбу, naxan sugandixi Marigi xa fe kui. Wo a nga fan хεεбу n бε, naxan bara lu n бε alo n fan nga. ¹⁴ Wo xa Asinkirito, Felegon, Heremesi, Patiroba, nun Heremasi хεεбу n бε, a nun ngaxakerenyie birin naxee na e хɔnyi. ¹⁵ Wo xa Filologo, Yuli, Nerewu nun a maagine хεεбу, a nun Olimipa nun səniyentəe birin naxee na e хɔnyi. ¹⁶ Wo xa wo bore хεεбу sunbui səniyenxi ra. Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatəe jamae birin wo хεεбу.

¹⁷ N ngaxakerenyie, n xa wo rasi, wo xa wo yεtε ratanga mixie ma, naxee lanyi kanama wo tagi, e nu fa mixi ratantan xaranyi ma wo bara naxan sɔtɔ. Wo xa wo makuya e ra. ¹⁸ Na mixi mɔɔlie mu walima won Marigi Ala xa Mixi Sugandixi xa бε. E birama e yεtε furi nan fɔxɔ ra, e nu fa lɔnnitaree madaxu wɔyεn jəxunmæe nun matɔxɔe ra. ¹⁹ Mixi birin a kolon a wo Ala xui rabatuma. N jεlɛxinxi wo ra, kɔnɔ a xɔli n ma wo xa fahaamui sɔtɔ fe fanyi ma, wo naxa wo manɔxɔ fe kobi ra. ²⁰ Ala, a tan naxan bɔjɛsa fima, a gbe mu luxi a xa Sentane ibutuxun wo sanyi bun. Won Marigi Isa xa hinne wo ra.

²¹ N waliboore Timote wo хεεбу, a nun Lususi,

Yason, nun Sosipateri, n boore Yuwifie. ²² N tan Teritiyo naxan bara yi bataaxe sebe, n fan bara wo xeebu Marigi xili ra. ²³⁻²⁴ Gayu fan wo xeebu, naxan findixi n tan nun danxaniyatœ nama birin yatigi ra. Erasito, naxan findixi taa naafuli ragatama ra, a fan wo xeebu, a nun won ngaxakerenyi Karatusi.

²⁵ Matœchœ na Ala be, naxan nœma wo senbe sode danxaniya kui, alo n Marigi Isa xa xibaaru fanyi naxan kawandima a masenxi ki naxœ. Na xibaaru fanyi gundo fe nan masenma naxan nu ragataxi kabi temui xœnnakuye, ²⁶ kœnœ naxan bara fa makœnen alako si birin xa a kolon namijœnmœe xa sebelie saabui ra, Ala naxee yamarixi. Na kui, birin xa danxaniya Ala ma, Ala naxan na na, e a xui rabatu. ²⁷ Ala, a tan kerœ naxan fe birin kolon, matœchœ na a be a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra abadan. Amina!

**Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)**

copyright © 2015 Mission Evangélique Reformée Néerlandaise et les Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2